

Arie van Driel – is advocaat bij Collet
Advocaten, Alkmaar.

Terugweg uit het recht

In De weg naar het recht (1976), het rechts-sociologisch onderzoek van ‘onze’ Kees Groenendijk, Kees Schuyt en Ben Sloot, vonden rechtswinkels en sociale advocatenkantoren, waaronder dat van Chris Veraart en mij, inspiratie voor hun oprichting. Het vreemdelingenrecht was in de advocatuur nog geen gemeengoed. Willem van Bennekom was pionier, toen hij zich stortte op de zaak van de Amerikaanse Vietnamdeserteur, die uit Nederland zou worden uitgezet naar de VS. De toepassing van de Vreemdelingenwet gebeurde op basis van beleidsregels, die geheim waren. De Vreemdelingen-circulaire kon alleen door ambtenaren van justitie en vreemdelingenpolitie worden ingezien.

Via betrouwbare bron wist ik de in twee wijnrode banden gehulde circulaire een weekend lang te ‘lenen’ uit de VU-universiteitsbibliotheek (die lag daar voor een IPR-promotieonderzoek). Na een weekend fotokopiëren beschikte ik over de volledige tekst en kon ik ermee de weg op naar openbaarheid. Op zittingen citeerde ik uit de tekst en vroeg de procesvertegenwoordiger van Justitie of dat inderdaad een juiste verwoording van het beleid was. Na bevestigend antwoord verzocht ik de rechter dat citaat in de overwegingen van de uitspraak op te nemen. Uiteindelijk werd na een beroep op de WOB die geheime circulaire gepubliceerd.

Toen asielzoekers in groten getale naar Nederland kwamen en in asielzoekerscentra werden geplaatst, waar geen plek was voor rechtshulpverleners, kon de rechtshulp niet voldoende effectief worden verleend. Door de publiciteit goed ogende inzet van de *EURASYL-jusbus* en een door EurasyL aangehangig gemaakt kort geding tegen de staat, kon de rechtshulp via de daarvoor toen opgerichte Stichting Rechtshulp Asielzoekers in

de AZC’s worden afgedwongen. Een enorme stimulans voor de advocatuur betekende het Mosa-arrest van de Hoge Raad uit 1984, overschorsende werking van beroep tegen uitzetting, dat door advocaat Rob Hamerslag werd bevochten. En dankzij Jaap Hoeksema, UNHCR-functionaris in Nederland, kon kennis worden opgedaan uit

het *Handboek UNHCR* en de Conclusions van het Executive Committee van UNHCR. In halfjaarlijkse bijeenkomsten in steeds wisselende locaties in Europa werd via het European Legal Network on Asylum (ELENA) kennis van het vluchtelingenrecht uitgewisseld. Via de Opleiding Sociaal Recht werd een aparte opleiding vreemdelingen- en vluchtelingenrecht gecreëerd. En EurasyL stichtte een opleidingsinstituut voor een driejarige praktijkopleiding migratierecht.

Na een weekend fotokopiëren beschikte ik over de volledige tekst van de geheime circulaire en kon ik die gebruiken op zittingen.

In die tijd werd volop geprocedeerd over de A-status van vluchteling, de B-status van asielgerechtigde en de C-status op humanitaire gronden. De nu door het kabinet voorgestelde herinvoering van een twee-statussen-stelsel kan alleen maar leiden tot meer procedures en meer werk voor IND-medewerkers en rechters. Dat laatste zal ook het gevolg zijn van afschaffing van hoger beroep in vreemdelingenzaken. Ook tegen inperking van de duur van de vluchtelingenstatusschraping van de asielvergunning voor onbepaalde tijd zal worden geprocedeerd.

Terwijl in de afgelopen vijftig jaar de weg naar het recht stelselmatig door rechtshulp, ondersteunende organisaties en rechterlijke uitspraken werd verbeterd, wordt die deze dagen bedreigd door enorme scheuren die het gevolg zijn van aardbevingen die nationalistische hebben georganiseerd. Na langdurige strijd werd een weg geopend die nu een terugweg wordt voor ‘volksvreemde derdelanders’.